

1. INLEIDING

1. 1. Aanleiding

Het verbeteren van de werkgelegenheid en de leefomgeving is voor veel gemeenten in aantrekkelijke omgevingen de reden geweest te investeren in toerisme en recreatie. Zo ook in het Westerkwartier, waar de gemeenten Grootegast, Leek, Marum en Zuidhorn een hechte samenwerking kennen op dit beleidsterrein. Het gemeentegrensoverschrijdende karakter van landschappen, natuurgebieden en routestructuren maakt het verstandig en gewenst de krachten te bundelen. De gemeenten kunnen dan gebruik maken van elkaars voorzieningen. De toerist en de recreant merken geen gemeentegrenzen en kunnen optimaal profiteren van datgene dat de gemeenten gezamenlijk kunnen bieden.

*Figuur 1. Ligging Westerkwartiergemeenten
(bron: Kadernota Bestemmingsplan Buitengebied 2006)*

1. 2. Doelstelling

De doelstelling van het beleidskader is het kort en bondig neerzetten van de ambities en potenties van het Westerkwartier en mede hieruit het beleid voor de komende jaren te beschrijven. De ambities worden geformuleerd op basis van het bestaande en het toekomstig beleid van de gemeenten en de wensen van de ondernemers en belangengroepen uit de regio. De potenties geven aan waar vanuit het overheidsbeleid, de marktsituatie en de ruimtelijke situatie mogelijkheden liggen voor nieuwe toeristisch recreatieve ontwikkelingen in het Westerkwartier.

Op basis van de ambities en de potenties wordt het beleidskader opgesteld. Belangrijke onderdelen van het beleid zijn een gebiedszonering, met andere woorden wat mag waar en een uitwerking naar thema's binnen recreatie en toerisme. Zo wordt ingegaan wordt op verblijfsrecreatie, dagrecreatie, routestructuren en promotie.

Het beleidskader dient als toetsingskader voor planologische ontwikkelingen. Thematische uitwerkingen van het beleidskader, zoals het kampeerbeleid, kunnen opgenomen worden in de nieuw te maken bestemmingsplannen voor de buitengebieden van de gemeenten in het Westerkwartier.

1. 3. Achtergronddocument

Dit beleidskader gaat vergezeld van een Achtergronddocument. In dit document is de informatie opgenomen op basis waarvan dit beleidskader is geschreven.

2. AMBITIES EN POTENTIES

2. 1. Ambities

Beleid overheden

In het vigerende beleid van de gemeenten en van de provincie Groningen wordt ingezet op het versterken van de toeristisch-recreatieve ontwikkeling van de regio.

Kwalitatief hoogwaardige voorzieningen

De vier gemeenten en de ondernemers zetten in op een kwaliteitsverbetering van de bestaande verblijfsrecreatieve voorzieningen en het bieden van voldoende planologische ruimte voor nieuwe kwalitatief hoogwaardige voorzieningen, die passend zijn in de kwaliteiten van het landschap.

Uitbreiding routestructuren

In meerdere plannen wordt de uitbreiding van de routestructuren genoemd. Verbeteringen over grenzen heen, zowel gemeentelijk als provinciaal, is een regionale wens. De provincie zet in op het realiseren van de ontbrekende schakels in het fietspadennet. De ondernemers en belangengroepen zien volop ontwikkelingskansen voor nieuwe routestructuren. Deze structuren hebben betrekking op diverse vormen van recreatie, zoals bijvoorbeeld fietsen, wandelen, mountainbiken, paardrijden en varen.

Toename samenwerking

Het Westerkwartier streeft naar een toename op het gebied van samenwerking. Een eerste samenwerking heeft al plaatsgevonden tussen Staatsbosbeheer, de VVV en de gemeenten. Gezamenlijk is een toeristisch recreatieve kaart opgesteld met daarop alle verblijfsrecreatieve, dagrecreatieve voorzieningen en het routenetwerk (figuur 2). Er wordt ingezet op een verdere samenwerking.

Verbetering in de samenwerking tussen alle betrokken partijen kan de kwaliteit van het toeristisch-recreatieve product nog verder verbeteren. Dit kan bijvoorbeeld een promotieteam Westerkwartier zijn, waarin een samenwerking bestaat tussen de VVV's, de recreatieondernemers en bijvoorbeeld gemeenten. De recreatieondernemers zijn primair verantwoordelijk voor het aanbieden van kwalitatief hoogwaardige en onderscheidende voorzieningen. De gemeenten kunnen de ondernemers faciliteren door hun beleid hierop af te stemmen en snelle medewerking te verlenen aan beleidsmatig gewenste initiatieven.

Behouden van karakteristieken en landschappelijke waarden

Het behouden van de landschappelijke waarden van het gebied, zoals de natuur- en bosgebieden, de houtsingels en cultuurhistorisch waardevolle elementen is een belangrijke ambitie van het gebied. Bij uitbreidingen van bestaande voorzieningen of bij de ontwikkeling van nieuwe voorzieningen is inpassing in het landschap noodzakelijk.

Figuur 2. Onderdeel toeristisch-recreatieve kaart Westerkwartier

2. 2. Potenties

Meeliften in gebiedsontwikkeling

In het Westerkwartier liggen kansen voor de verdere ontwikkelingen van recreatief-toeristische voorzieningen door mee te liften in gebiedsontwikkeling. Vanuit het ILG (Investeringsbudget Landelijk Gebied) en het regiofonds van de regiovisie Groningen – Assen liggen financieringsmogelijkheden voor gebiedsontwikkeling. Het ILG vervangt de verschillende subsidiebronnen als Belvedere en SGB (subsidie gebiedsgericht beleid). De aanwijzing van Middag – Humsterland als Nationaal landschap biedt mogelijkheden voor bijvoorbeeld de realisatie van nieuwe fietspaden. De recreatiesector kan hiervan profiteren.

Natuur- en landschapswaarden als basis voor extensieve recreatie

De aanwezige natuur- en landschapswaarden vormen een basis voor nieuwe recreatieve ontwikkelingen. Extensieve voorzieningen, zoals kleinschalig kamperen en kleinschalige

voorzieningen in vrijkomende agrarische bedrijven, zijn passend in het landschap en kunnen aansluiten bij de bestaande en nieuwe routestructuren. Dit past in het trendbeeld van rust en ruimte.

Bereikbaarheid en kernen als basis voor intensieve recreatie

De goede bereikbaarheid van het gebied, door de ligging aan de A7 en aan de N355, vormt een basis voor alle vormen van recreatie. De goede bereikbaarheid maakt het mogelijk het gebied snel en eenvoudig te bereiken en meerdere attracties in korte tijd te bezoeken. Dit past in het trendbeeld dat er toenemende behoefte is aan variatie. Ook de stad Groningen ligt op korte afstand.

Positieve marktsituatie verblijfsrecreatie

Uit de ontwikkelingscijfers van de afgelopen jaren waarin de marktsituatie van recreatie en toerisme is geanalyseerd, blijkt dat het aantal overnachtingen in Nederland is toegenomen met 7%. In de provincie Groningen is de bezettingsgraad van recreatiewoningen licht gestegen. De bezettingsgraad van kampeerplaatsen is relatief stabiel gebleven. De kleinschalige kampeersector is sterk vertegenwoordigd in het gebied.

Gebiedsindeling: minder kwetsbare gebieden en kwetsbare gebieden

Het gebied is door de kwaliteiten van het landschap aantrekkelijk voor de recreant. Echter niet alle gebieden zijn vanwege hun waarden geschikt voor een verdere groei van de recreatie. Op basis van de gebiedszonering zoals deze is aangegeven in de Kadernota Bestemmingsplan Buitengebied, wordt onderscheid gemaakt in minder kwetsbaar gebied en kwetsbaar gebied.

Minder kwetsbaar is het agrarisch gebied. In deze gebieden passen intensieve ontwikkelingen als attractieparken en huisjesterreinen.

Voor ontwikkelingen binnen het agrarisch gebied met landschappelijke waarden geldt dat deze goed moeten worden ingepast. Houtsingels en boomwallen bieden hiervoor goede mogelijkheden door hun afscherpende werking. Minder kwetsbare gebieden zijn ook de kernen met aangrenzende gronden en de gebieden aansluitend op de verblijfs- en dagrecreatieve gebieden.

De kwetsbare gebieden zijn agrarische gebieden met specifieke waarden als openheid of een natuurlijke waarde. De gebieden met een landschappelijke waarde, zoals bijvoorbeeld de specifieke openheid in het nationaal landschap Middag – Humsterland, vallen ook onder de kwetsbare gebieden. De gebieden met een natuurfunctie vallen binnen deze kwetsbare landschappen. In deze gebieden passen kleinschalige vormen van recreatie zoals het kleinschalig kamperen, bed & breakfastvoorzieningen en de ontwikkeling van routestructuren. Kleinschalige attracties zoals informatievoorziening of horeca (zoals een theetuin) zijn passend wanneer deze plaatsvinden in bestaande panden en/of aan routestructuren.

In de kwetsbare landschappen liggen voldoende mogelijkheden voor kleinschalige recreatieve ontwikkelingen. Uitgangspunt vormt de landschappelijke kwaliteit. Deze mag niet ten koste mag gaan van recreatieve ontwikkelingen.

De kwetsbare landschappen staan aangegeven in figuur 3 en in bijlage 1.

Figuur 3. Kwetsbare landschappen

3. BELEID

3. 1. Algemeen

Het gebied heeft voldoende ambities en potenties om zich de komende jaren verder recreatief te ontwikkelen. Er wordt dan ook ingezet op het creëren van voldoende ontwikkelingsmogelijkheden voor recreatie en toerisme. De diversiteit in het landschap is de kernkwaliteit van het gebied. Als randvoorwaarde voor nieuwe ontwikkelingen geldt dat deze moeten passen binnen de kwaliteiten van het landschap. Voor het gebied is het belangrijk een positief imago te creëren voor bepaalde vormen van recreatie en toerisme. Passend is in te zetten op plattelandstoerisme en cultuurtoerisme.

Plattelandstoerisme

Het plattelandstoerisme richt zich op alle vormen van recreatie en toerisme met het platteland als referentiekader. Het agritoerisme is een onderdeel hiervan. Plattelandstoerisme kan in de regio worden versterkt door het ontwikkelen van verblijfsaccommodaties in karakteristieke panden, gecombineerd met het inzetten op een integrale omgevingskwaliteit. Van belang is de extensieve kleinschalige voorzieningen in het gebied te versterken. Doelgroepen voor plattelandstoerisme zijn de actieve toeristen, gezinnen met kleine kinderen, natuurtoeristen en cultuurtoeristen.

Het cultuurtoerisme richt zich op alle vormen van recreatie en toerisme die te maken hebben met de historische en eigentijdse Groningse cultuur, met de uitstraling van de Groningse identiteit en uniciteit.

Cultuurtoerisme

Het cultuurtoerisme kan in het Westerkwartier verder worden versterkt door de verblijfsrecreatie en de routestructuren te koppelen aan het historisch erfgoed en musea. De ontwikkelingsplannen voor Nienoord passen binnen het cultuurtoerisme.

Zoneringskaart

Gekozen wordt in te zetten op de ontwikkeling van de recreatieve- toeristische voorzieningen. Belangrijk daarbij is voldoende mogelijkheden voor nieuwe ontwikkelingen te bieden. Een kader hierbij is de Zoneringskaart recreatie en toerisme, waarop een tweedeling staat aangegeven. Hier worden ontwikkelingsgebieden voor grootschalige én kleinschalige recreatie aangegeven en ontwikkelingsgebieden waar alleen kleinschalige recreatie mogelijk is. In figuur 4 en in bijlage 2 is de Zoneringskaart recreatie en toerisme aangegeven.

Figuur 4. Zoneringskaart recreatie en toerisme

3. 2. Verblijfsrecreatie

In de verblijfsrecreatie is een onderscheid te maken in grootschalige en kleinschalige voorzieningen. Recreatiewoningen, reguliere campings en hotels zijn voorbeelden van grootschalige voorzieningen waarvoor ontwikkelingsmogelijkheden liggen in de minder kwetsbare landschappen. In de omgeving van de kernen liggen ook deze ontwikkelingsmogelijkheden.

Kleinschalige voorzieningen als bed & breakfast, kleinschalig kamperen en kleine hotels – pensions zijn toegestaan in de kwetsbare en de niet kwetsbare gebieden.

Recreatiewoningen

Voor het Westerkwartier wordt in eerste instantie ingezet op het versterken van de kwaliteit en het uitbreiden van de bestaande bungalowparken. Het onderhavige beleidskader wil daarnaast inzetten op de mogelijkheid om in het ontwikkelingsgebied voor grootschalige recreatie, nieuwe bungalowparken toe te staan, indien deze uit economisch en toeristisch-recreatief oogpunt een toegevoegde waarde hebben voor het gebied en op een goede wijze ingepast worden in het landschap (N.B. Het beleid gaat hierin verder dan het POP. Overleg met de provincie is op dit punt gewenst).

Permanente bewoning van recreatiewoningen is in geen enkel geval toegestaan.

Hotels en pensions

De richtlijn is in te zetten op het verbeteren van de kwaliteit in het aanbod van hotels en pensions. Ontwikkelingsmogelijkheden voor grootschalige hotel – pensions met restaurants liggen in het ontwikkelingsgebied voor grootschalige recreatie.

In het gehele Westerkwartier liggen ontwikkelingsmogelijkheden voor kleinschalige hotels en pensions. Hierbij kan worden gedacht aan vrijkomende agrarische bebouwing (VAB's) of overige nieuwe of bestaande bebouwing.

De kleinschalige hotels en pensions dragen bij aan de kwaliteit van het landelijk gebied in de regio. Ook hiervoor geldt dat deze zich moeten inpassen in het landschap.

Reguliere kampeerreinen

Als ruimtelijk kader voor de reguliere kampeerreinen (meer dan 25 plaatsen) geldt dat deze liggen in het toelatingsgebied voor grootschalige recreatie. Gestreefd wordt naar een landschappelijke inpassing van nieuwe kampeerreinen. Er wordt geen maximum gesteld aan het aantal kampeerreinen. De regeling van kampeerreinen wordt ingevuld door het Kampeerbeleid Westerkwartier.

Kleinschalig kamperen

In het gehele Westerkwartier liggen ontwikkelingsmogelijkheden voor nieuwe, kleinschalige kampeerbedrijven. Deze zijn toegestaan bij alle functies in het buitengebied. Eén en ander zal nader worden geregeld via het Kampeerbeleid Westerkwartier.

Bed & Breakfast (logies en ontbijt)

In het hele plangebied liggen ontwikkelingsmogelijkheden voor nieuwe bed & breakfast - voorzieningen. Mogelijkheden liggen bij alle functies in het buitengebied (N.B. dit is een ruimere ontwikkeling dan in de Kadernota Bestemmingsplan Buitengebied is voorgesteld).

Boerderijkamers vormen een uitbreiding op het aanbod van bed & breakfast en vormen een kans voor vrijkomende agrarische bebouwing. Van belang is dat deze voorziening een relatie heeft met het hoofgebouw.

3. 3. Dagrecreatie

Binnen het Westerkwartier liggen drie grootschalige gebieden voor dagrecreatie: Strandheem, Trimunt en Nienoord. Door de gemeenten wordt ingezet op een verdere kwaliteitsverbetering van deze voorzieningen. De Kadervisie Landgoed Nienoord geeft hiervoor al een eerste aanzet. In het ontwikkelingsgebied voor grootschalige recreatie kunnen nieuwe grote dagrecreatieve voorzieningen worden toegestaan, mits deze op een goede wijze landschappelijk worden ingepast.

Het aanbod aan kleinschalige dagattracties als musea en horeca kan in het gehele Westerkwartier worden uitgebreid. Hierbij zal daar waar mogelijk een aansluiting worden

gezocht bij de routestructuren. De openingstijden kunnen worden afgestemd op het vasthouden van recreanten.

Het beleid voor kleinschalige dagrecreatie is om in te steken op het stimuleren van recreatieve nevenactiviteiten. Ingezet kan worden op het verder ontwikkelen van het agritoerisme, zoals rondleidingen op het boerenbedrijf en de verkoop van streekeigen producten. Agrariërs hebben hierdoor meer mogelijkheden voor neveninkomsten.

3. 4. Routestructuren

Voor zowel het plattelandstoerisme als het cultuurtoerisme is het verbeteren en het uitbreiden van het routenetwerk gewenst. Voor de wandel- fiets-, ruiter- en vaarroutes is het belangrijk het routenetwerk uit te breiden en bijbehorende voorzieningen te ontwikkelen.

Het landschap biedt mogelijkheden voor het verder ontwikkelen van de paardensport. Ingezet kan worden op het recreatief ontwikkelen van ruiterroutes en accommodaties langs deze routes. De watersport in de regio is afhankelijk van de vaarroutes. Ingezet wordt op een verbetering van de ontsluiting van het toervaartnet.

Het stimuleren van cultuurtoerisme kan door cultuurhistorisch erfgoed open te stellen en themagerichte routes te ontwikkelen.

3. 5. Promotie

Het versterken van de recreatiemogelijkheden in het Westerkwartier is afhankelijk van de recreatieve trekker(s) van het gebied. Het verbeteren van het recreatieve imago is mogelijk door in te zetten op een professioneel promotieteam.

Samenwerking tussen overheden, landschapbeheerders en VVV's is nodig om zowel de landschappelijke kwaliteiten van het gebied te bewaken en te versterken en een economische sterke recreatiesector neer te zetten. Een combinatie van deze partijen kan onderdeel vormen van het promotieteam Westerkwartier.

Ingezet kan worden op een gezamenlijk website met digitale informatievoorziening van de ondernemers en belangengroepen voor alle recreatieve voorzieningen. Eenduidige bebording in het gebied is een wens van de ondernemers en kan door het promotieteam worden verwezenlijkt.

3. 6. Aanverwant beleid

Het is van belang dat de gemeenten ook op andere beleidsterreinen inspelen op de verdere ontwikkeling van recreatie en toerisme. Hierbij kan gedacht worden aan het bieden van goede sportvoorzieningen, een goed beheer van de aanwezige wegen, fietspaden en voetpaden en een zorg voor een goed uiterlijk en een goede inrichting van de dorpen. Een recreant moet een positief gevoel hebben en houden bij het bezoeken van een gebied of een dorp.

3. 7. Toetsingskader

In dit beleidskader zijn de hoofdlijnen beschreven van het te voeren beleid op het terrein van de recreatie en het toerisme. Deze hoofdlijnen dienen op een aantal punten nader uitgewerkt te worden.

Zo kunnen de ontwikkelingsgebieden nader worden ingedeeld en kunnen toetsingscriteria worden opgesteld aan de hand waarvan initiatieven voor recreatieve ontwikkelingen kunnen worden getoetst.

Deze criteria kunnen per (deel van een) gebied en per gewenste voorziening verschillen. Uitgangspunt bij het opstellen van de criteria is de ruimtelijke kwaliteit. Het karakteristieke en waardevolle landschap mag niet onevenredig worden aangetast. Nieuwe ontwikkelingen dienen zich in te passen in het landschap. Aan de hand van voorbeelden kan worden aangegeven hoe per te onderscheiden gebied en/of voorziening tot een goede landschappelijke inpassing kan worden gekomen. Daarnaast kunnen criteria worden gegeven om de meerwaarde uit toeristisch en recreatief te kunnen bepalen. Tenslotte kunnen de diverse aspecten op een rijtje worden gezet waarmee bij de toetsing van een initiatief rekening moet worden gehouden. Doel van deze uitwerking is om de kwaliteit van het gebied in stand te houden c.q. te bevorderen en om een impuls te kunnen geven aan goede initiatieven op het gebied van recreatie en toerisme.